

Ключевые слова: санитарно-гигиеническое, противозидемическое обеспечение, эксперимент, суточный рацион питания, жизнедеятельность, острые кишечные инфекции, пищевые отравления.

SCIENTIFIC SUBSTANTIATION OF SANITARY SURVEILLANCE DURING THE EXPERIMENT IN ORGANIZATION OF FOOD SERVICE OF MILITARYMEN OF THE ARMED FORCES OF UKRAINE IN PEACETIME

N.KOZAK

Summary: *In the article there are given the results of the State Sanitary and Epidemiological Service of the Ministry of Defense of Ukraine in 2012, the definition of activity types of the remembered institution for the period 2012-2013. The factors, that in combination with the professional activity conditions can cause acute intestinal infections, food poisoning and the deterioration of health, decreased performance and the reduction of combat readiness, as a result, have been identified.*

Keywords: *sanitary and hygienic, anti-epidemic support, the nutrition, the vital activity, acute intestinal infections, food poisoning.*

УДК 613.67

МОЖЛИВІ РИЗИКИ В ОРГАНІЗАЦІЇ ХАРЧУВАННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Крушельницький О.Д., Огороднійчук І.В., Власенко О.М., Савицький В.Л.

Українська військово-медична академія

Резюме: *У статті висвітлені питання щодо можливих ризиків, які можуть виникнути при організації харчування військовослужбовців. Показані основні методи дослідження харчування та зазначено, що недостатня увага до організації харчування в ЗСУ може призвести до порушень здоров'я у військовослужбовців.*

Ключові слова: *харчування військовослужбовців, методи дослідження харчування.*

Вступ. Харчування є найбільш важливим постійно діючим фактором, що забезпечує людині збереження життя, належний фізичний розвиток, високу розумову та фізичну працездатність та опірність впливу шкідливим факторам навколишнього середовища.

Результати дослідження та їх обговорення. Організація харчування в ЗСУ може досліджуватись багатьма методами. До остатнього часу основним заходом, завдяки якому отримувались дані щодо його стану, був санітарно-епідеміологічний нагляд в якому поєднувались всі або майже всі способи контролю основних чинників, що впливають на здоров'я військовослужбовців.

1. Контроль за енергетичною адекватністю харчування: контроль за фактичним станом харчування; методи визначення потреби військовослужбовців в енергії; методи діагностики енергетичного дисбалансу.

2. Контроль за адекватністю харчування відносно пластичних функцій організму:

– контроль за забезпеченням військовослужбовців білками (кількісне визначення білків в готових блюдах; визначення фактичного вживання білків щодо виділення загального азоту з сечею; біохімічні показники білкової недостатності);

– контроль за вітамінною забезпеченістю військовослужбовців (аналіз розкладок харчових продуктів; нагляд за дотриманням правил зберігання вітамінів при приготуванні їжі; лабораторний аналіз харчових продуктів і готових блюд; біохімічна діагностика вітамінної забезпеченості; методи функціональної діагностики; виявлення мікросимптомів вітамінної недостатності).

3. Санітарна експертиза харчових продуктів (м'ясо та м'ясопродукти, риба і рибопродуктів, молоко і молочні продукти, яйця, жири, консерви, харчові концентрати, комплекти харчових раціонів, крупи, мука, хліб та хлібобулочні вироби, макаронні вироби).

4. Методи розслідування харчових отруєнь.

5. Поточний санітарний нагляд за роботою військових їдалень (куштування готової їжі, термометрія, контроль за чистотою посуду, бактеріологічні змиви, визначення рівня лугу в воді мийочних ванн, індикація хлормістких препаратів) [1].

Відповідно до Указів Президента України, Положення про Державну санітарно-епідеміологічну службу України (від 06.04.2011 р. №400/2011) [2] та Положення про Державну ветеринарну та фітосанітарну службу (від 13.04.2011 р. №464/2011) [3] функції забезпечення санітарно-епідеміологічного благополуччя населення України та забезпечення державного санітарно-епідеміологічного нагляду за безпечністю та якістю харчових продуктів, яка була ключовою і виправданою часом усталеною функцією державної санітарно-епідеміологічної служби України, передана Державній ветеринарній та фітосанітарній службі України. За таких умов нехтується основний закон епідеміології, направлений на попередження виникнення масових інфекційних та неінфекційних захворювань, пов'язаних з фактором харчування, який передбачає епідеміологічний ланцюг: збудник, фактор передачі та сприятливий організм людини. А ветеринарній та фітосанітарній службі надана наглядова функція лише за безпечністю харчових продуктів. Таким чином штучно відсторонюється діяльність фахівців Державної санітарної служби, яка направлена на всі ланки цього ланцюга з метою здійснення заходів щодо відслідковування, попередження своєчасного реагування та локалізації харчових отруєнь та масових гострих кишкових інфекцій на території країни та недопущення їх розповсюдження (Гуліч М.П., 2011).

Слід зазначити, що недостатня увага до організації харчування в ЗСУ може призвести до порушень здоров'я у військовослужбовців. Чи має для них значення хто або яка служба буде опікуватись з цих питань. Для них важливо, щоб воно було збережено. Будь-яка держава утримує високовартісні збройні сили зі зрозумілою метою. Функціональна придатність і призначеність військ передбачає їх використання в кризових ситуаціях (бойові дії або інші екстремальні події). Діяльність в надзвичайних умовах супроводжується

збільшенням енерговитрат. За таких умов організм військовослужбовця повинен мати запас міцності, тобто має бути забезпечений відповідною кількістю вуглеводів, жирів, білків.

Крім того, слід врахувати можливі перебої в забезпеченні їжею. Навіть повсякденна діяльність військовослужбовців вміщує в себе певний ризик опинитись в дуже несприятливих умовах. Відомо, що могутні війська США в Ірані та війська НАТО в Афганістані іноді опинялись в умовах, безтурботність яких була проблематичною. Намагання подати факти як цілком безхмарні відображає бажання, а не дійсність. Отже, чи безпечно для військовослужбовців підпадати під захоплення утриманням ваги на межі норми.

Відповідно з нашими спостереженнями забезпечення військовослужбовців їжею завжди було в сфері уваги командування продовольчої, медичної, санітарно-епідеміологічної та інших служб, а також засобів масової інформації і спільноти. Ними також здійснювався коригуючий вплив.

Наведемо основні способи об'єктивізації досліджень щодо організації харчування в збройних силах: контроль візуальний та ваговий (зважування порцій, що видається військовослужбовцям); контроль ваги військовослужбовців; розрахункова та лабораторна оцінка енергетичної повноцінності харчування; розрахункова і фактична оцінка збалансованості харчування та ін.

Далі ми надаємо дані щодо стану харчування, які можуть бути цікаві військовим лікарям. На початку 80-х минулого століття (1981, 1982, 1983 рр. КВО, МВО, ЛенВО) було зафіксоване незрозуміле явище під час якого військовослужбовці строкової служби, скориставшись нагодою (відсутність чергового по військовій частині тощо) бавились в солдатських їдальнях жбурляючи один в одного смаженою рибкою (хеком). Намагаючись поцілити в обличчя або голову і зловтішно радуючись, коли ці «набої» псували вигляд однострою так, що його було необхідно прати або навіть здавати в хімчистку, щоб довести до ладу. Відомо, що риба належить до тих продуктів, яким властива приїдливість.

У другій половині 80-х років військові лікарі радянської армії зіткнулись з таким прикритим явищем, як дефіцит маси тіла (ДМТ) (ТуркВО, САВо, ДальВО, ЗабВО). З'явилось воно раптово і враження від нього були приголомшливі. Причини його виникнення були різні і до кінця не з'ясовані. Хоча по кожному випадку проводилося розслідування, матеріали яких тоді доповідались у самі високі інстанції. Все одно мали місце поодинокі сумні летальні випадки, проте причиною їх вважались загострення хронічних захворювань.

Нижче ми наведемо найбільш яскраві випадки.

Випадок 1. Можливі причини ДМТ не відповідність їжі дієтичним звичкам та уподобанням індивіда. Солдат прибув в навчальний підрозділ із України. При опитуванні розповів, що домашній раціон складався в основному з картоплі в різних видах, кваси, огірків. За бажанням міг вживати м'ясо,

сало, молоко. До фруктів та ягід ставився зверхньо тому, що яблука, груші, вишні та ін., це дрібнота не варта уваги. Від харчування в солдатській їдальні намагався ухилитись, віддав перевагу «Солдатській чайній». Візуально помітний ДМТ розвився через 2,5 місяці після прибуття у військову частину.

Випадок 2. Солдат прибув в навчальну частину з України. Ріст понад 2 м, ширококостий, йшов в медичний пункт по середині вулиці, був помітний здалеку, його вигляд створював сильне враження, нагадував скелет обтягнутий шкірою. Схуд з його слів із-за великих фізичних навантажень, жари та відмови від деяких страв. Дійсно вигляд та смак готової їжі із-за кулінарної кострубатості військових кухарів часто спонукали бажати кращого.

Випадок 3. Солдат прибув у навчальну частину із України. Візуально помітний ДМТ розвився через 1,5 місяці. При опитуванні повідомив, що «Брати сказали» (саме сказали) «не їсти». Далі не з'ясовувалось тому, що оперативний співробітник особливого відділу дуже тактовно, дуже доброзичливо й переконливо порадив цього не робити: «це не Ваш випадок».

Слід зазначити, що військовослужбовці, які страждали на ДМТ в залежності від ступеню його прояву лікувались: в лазаретах медичних пунктів військових частин, медичних ротах, військових госпіталях, а окремі і у санаторіях. Крім того, від офіцерів штабів (начальники служб, відділів, заступники і командири частин) вимагалось по черзі вживати їжу три рази на день (сніданок, обід, вечеря) разом з особовим складом. Таким чином оперативно контролювалась якість готової їжі та її придатність до вживання. Такий важливий чинник як харчування потребує постійної уваги. Чи виправдані сподівання на те, що *аутсорсинг* вирішить всі питання, які є та які можуть бути.

Висновки

1. Їжа людини – це мультикомпонентний чинник навколишнього середовища, що містить понад 600 речовин, необхідних для нормальної життєдіяльності організму в яких співвідношеннях містяться ці речовини в раціоні, залежить стан здоров'я людини. Їжа і її якісний та кількісний склад обгрунтованно вважається одним із основних чинників формування здоров'я. Її відповідність дієтичним звичкам, гастрономічним уподобанням, національним традиціям невілюється у військах за будь-яких обставин.

2. Дефіцит споживання тваринних білків, полієнових жирних кислот (ПЖК), фосфоліпідів, харчових волокон, вітамінів, особливо антиоксидантного ряду (А, Е, С), макро- і мікроелементів – йоду, заліза, кальцію, фтору, селену, що знижує функціональні характеристики організму людини, стійкість до несприятливих факторів навколишнього середовища, звужує діапазон його адаптаційних можливостей і є чинником, що впливає на функціональну придатність особового складу.

Література

1. Методы гигиенических исследований в санитарно-эпидемиологических учреждениях Советской Армии и Военно-Морского Флота / Практическое пособие: под редакцией Н.Ф.Кошелева // Москва, 1981. – Ч.1. – 255с.

2. Положення про Державну санітарно-епідеміологічну службу України №400/2011 від 6 квітня 2011 р.

3. Положення про Державну ветеринарну та фітосанітарну службу № 464/2011 від 13 квітня 2011 р.

ВОЗМОЖНЫЕ РИСКИ В ОРГАНИЗАЦИИ ПИТАНИЯ ВОЕННОСЛУЖАЩИХ

Крушельницький А.Д., Огородничук Й.В., Власенко О.М., Сявницький В.Л.

Резюме: *В статье освещены вопросы относительно возможных рисков, которые могут возникнуть при организации питания военнослужащих. Показаны основные методы исследования питания и указано, что недостаточное внимание к организации питания в ВСУ может привести к нарушениям здоровья у военнослужащих.*

Ключевые слова: *питание военнослужащих, методы исследования питания.*

POSSIBLE RISKS IN FOOD MILITARY ORGANIZATION

O.Krushelnitskyu, I.Ohorodnychuk, O.Vlasenko, V.Savitskiy

Summary. *The article highlights the issue of the possible risks that may arise in catering personnel. The following basic methods of eating and noted that insufficient attention to catering to the Armed Forces can cause health disorders in the military.*

Keywords: *services, food supply methods.*

УДК 612.67:628.518

МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ РАДІОАКТИВНОГО ЗАБРУДНЕННЯ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ТА КОМПЛЕКСУ ЗАХОДІВ ПО РЕАГУВАННЮ НА АВАРІЙНІ СИТУАЦІЇ НА АЕС

Печиборщ В.П.

Українська військово-медична академія

Резюме. *У статті висвітлені питання методологічних основ оцінки радіоактивного забруднення навколишнього середовища та комплексу заходів по реагуванню на аварійні ситуації на АЕС. Робота з оцінки радіаційної обстановки для забезпечення радіаційної безпеки населення і території визначається типом і фазою розвитку аварії. Для оперативного реагування в разі аварії на АЕС і зменшення її наслідків особливу увагу надають готовності до аварії, розробці та удосконаленню програми радіаційного моніторингу.*

Ключові слова: *радіаційна аварія, радіоактивні речовини, моніторинг.*

Вступ. При штатній роботі АЕС викиди і скиди радіоактивних речовин суворо нормуються і, як правило, не становлять загрози для населення та навколишнього природного середовища [1]. Найбільшу небезпеку становлять радіаційні аварії та інциденти.

Удосконаленню систем надійності та безпеки на АЕС приділяється особлива увага, проте повністю виключити можливість виникнення аварійних ситуацій на такому складному підприємстві, яким є АЕС, поки не вдається. До важких наслідків, пов'язаних з радіоактивним забрудненням навколишнього